

RESİMLİ ansiklopedim

YERYÜZÜNDE HAYAT

Yazarlar:

Stéphanie Ledu - Stéphane Frattini

Resimleyenler:

Alex Langlois

(Gezeganimiz Dünya / Hayvanlar Âlemi)

Matthieu Roda

(Bitkilerin Sırları / Yeryüzünde İnsan)

Fransızcadan çeviren:

Goncagül Artam

YAPI KREDİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

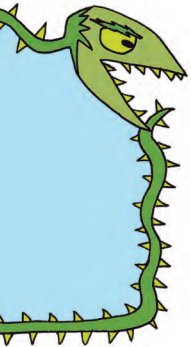

Gezegelimiz Dünya

1 • Dünya neden oluşmuştur?	4
2 • Kıtalar hareket eder mi?	6
3 • Yanardağlar düdüklü tencereye mi benzer?	8
4 • Dağlar nasıl oluşur?	10
5 • Kayaçlar nelerden oluşur?	12
6 • Fosiller nasıl oluşur?	14
7 • Kum taneleri nasıl meydana gelir?	16
8 • Yeryüzündeki toprak nelerden oluşur?	18
9 • Akarsular neden denizleri taşırmaz?	20
10 • Denizler neden yükselir ve alçalır?	22
11 • Neden Dünya'da hava vardır?	24
12 • Bulutlar hafif midir yoksa ağır mı?	26
13 • Fırtınalar nasıl oluşur?	28
14 • Kayan yıldız nedir?	30
15 • Yıldızları sayabilir miyiz?	32

Bitkilerin Sırları

1 • Kaç bitki türü biliyoruz?	34
2 • Bitkiler neden yeşildir?	36
3 • Ağaçlar sonbaharda neden yaprak döker?	38
4 • Yabani ot nedir?	40
5 • Gül ağacının neden dikenleri vardır?	42
6 • Çiçekler neden güzel kokar?	44
7 • En hızlı büyüyen bitki hangisidir?	46
8 • Etçil bitki nedir?	48
9 • Ağaçların gövdesi ve dalları neden odunsudur?	50
10 • Bir tohumun içinde ne vardır?	52
11 • Bir bitki susuz yaşayabilir mi?	54
12 • Mantarlar nereden çıkar?	56
13 • Kökler tersine büyüyen birer bitki midir?	58
14 • Tehlikeli bitkiler var mıdır?	60
15 • En çok yenilen bitkiler hangileridir?	62

Hayvanlar Âlemi

- 1 • İlk hayvan hangisiydi? 64
- 2 • Dinozorların soyu tükendi mi? 66
- 3 • Neden bu kadar farklı köpek türü var? 68
- 4 • Neden dişi sivrisinek sokar? 70
- 5 • Domuz pis midir? 72
- 6 • Zebra neden çizgilidir? 74
- 7 • Kertenkele kuyruğunu bedeninden neden ayırır? 76
- 8 • Dalböceği neden dala benzer? 78
- 9 • Tembelhayvan neden bu kadar yavaş hareket eder? 80
- 10 • Göçmen kuşlar yollarını nasıl bulur? 82
- 11 • Balinalar şarkı söyler mi? 84
- 12 • Şehirlerde vahşi hayvan var mıdır? 86
- 13 • Neden komşunun kedisi bahçeme çiş yapıyor? 88
- 14 • Afrika filinin neden büyük kulakları vardır? 90
- 15 • İstilacı hayvan nedir? 92

Yeryüzünde İnsan

- 1 • İnsan bir hayvan mıdır? 94
 - 2 • Sadece tek bir insan türü mü vardır? 96
 - 3 • İnsanların neden tüyleri yoktur? 98
 - 4 • Farklı diller nasıl ortaya çıktı? 100
 - 5 • Bilinmeyen halklar var mı? 102
 - 6 • En uzun yaşamış insan kimdir? 104
 - 7 • Süper güçler var mıdır? 106
 - 8 • Dünyanın her yerinde yerleşim var mıdır? 108
 - 9 • Neden şehirlerde bu kadar çok insan yaşıyor? 110
 - 10 • En büyük yapılar hangileri? 112
 - 11 • Yaşayan her canlıyı biliyor muyuz? 114
 - 12 • Soyu tükenen türleri yeniden canlandırabilir miyiz? 116
 - 13 • İnsan ne zaman bu kadar çok yer değiştirmeye başladı? 118
 - 14 • Ekoloji, yani çevre bilimi ne demek? 120
 - 15 • Günün birinde başka gezegenlerde yaşayacak mıyız? 122
- Dizin 124
- Soruların Yanıtları 126

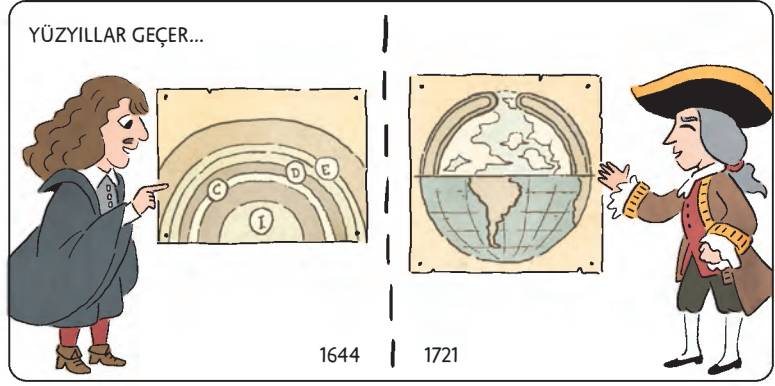

Gezegemiz Dünya

Dünya neden oluşmuştur?

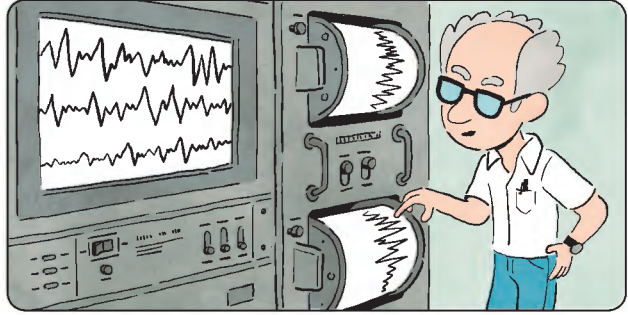
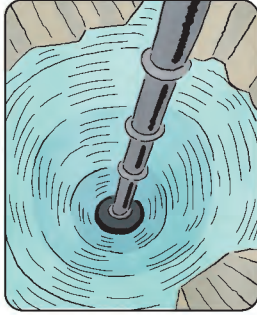
Antikçağ'da Dünya'nın çamurdan bir top olduğuna ve mağaralardan çıkan rüzgârın depremlere ve yanardağ patlamalarına yol açtığına inanılırdı!

Ya Dünya, su, hava ve topraktan meydana gelen pek çok alt katmandan oluşuyorsa?

Ya etrafı ince bir yerkabuğuyla çevrili içi boş bir balon gibiyse?

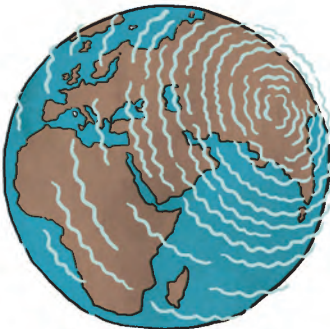
Bunu öğrenmek için kazı yapabiliriz...

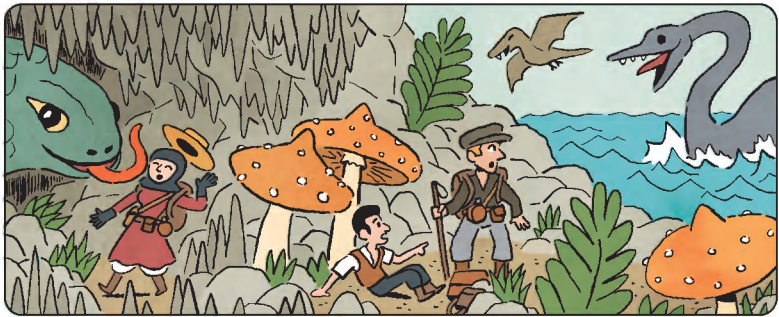
... ancak ısı hızla yükselir. En derin altın madeninde, yerin daha 4 km altındayken bile sıcaklık 66 °C'yi bulur!

Daha önce 12 km derinliğinde bir kuyu açıldı, ancak 180 °C sıcaklık yüzünden daha derine inmek mümkün olmadı.

Oysa Dünya'nın merkezi 6371 km'dedir, yani bu kuyudan 530 kat daha derinde! Kazılamıyorsa ne yapmalı peki? Neyse ki 20. yüzyılda yeni aletler Dünya'nın titreşimlerini net bulgularla incelemeye olanak tanıdı...

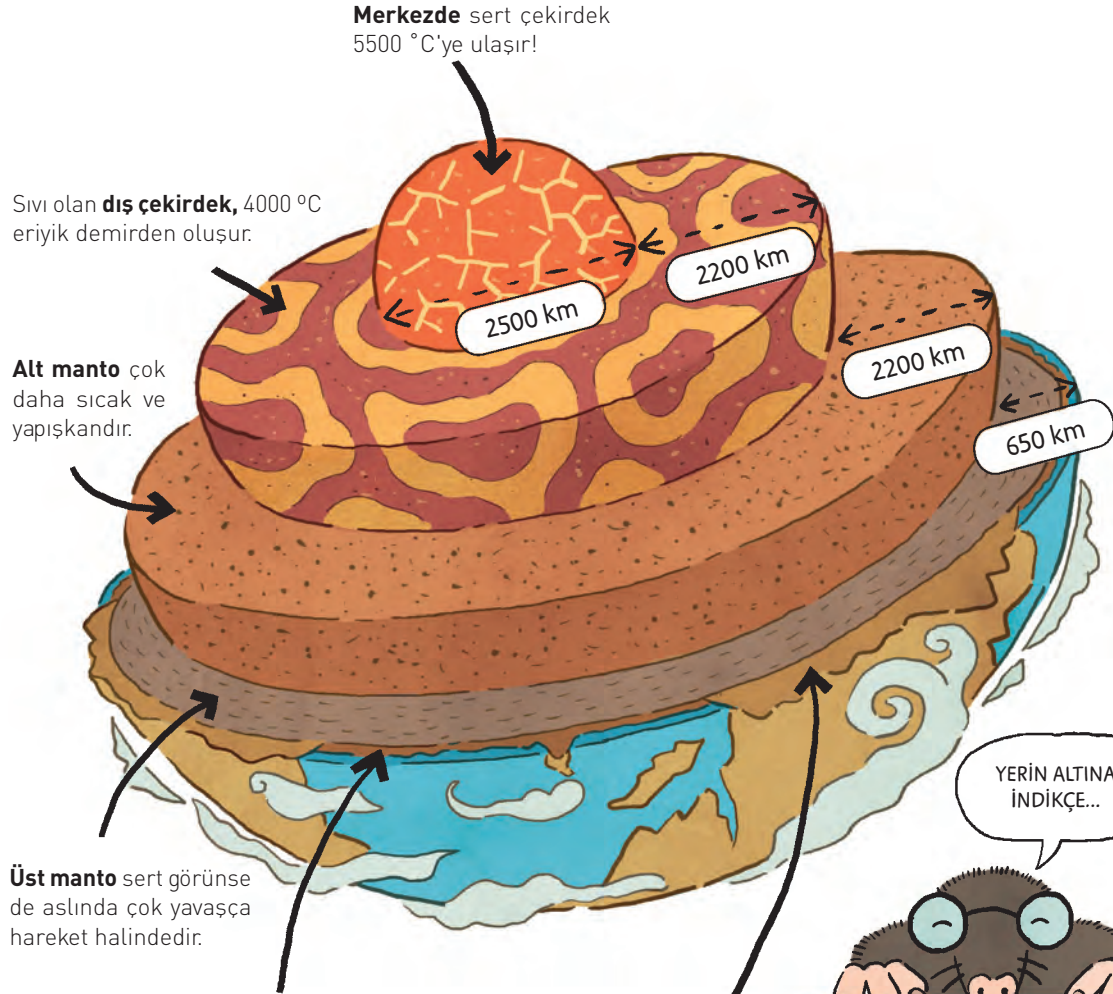

Titreşimlerin hareket ediş biçimlerini inceleyerek Dünya'yı oluşturan kayaların yapısını tahmin etmek mümkün oldu.

Evet, kayaların yapısını, boşluğun değil! Kusura bakmayın Jules Verne! Ama *Dünya'nın Merkezine Yolculuk* romanınızda anlattığınız gizli yeraltı dünyası gerçekte yok.

Dünya biraz şeftaliye benzer. Kabuğu, canlı varlıkların üzerinde yaşadığı ince yerkabuğudur. Onun altında, yapışkan ve yakıcı bir "et" ve daha altta da sert metal bir çekirdek bulunur.

Soru

- A. Sıcaklık azalır.
- B. Sıcaklık artar.
- C. Karanlık artar.

Kıtalar hareket eder mi?

Kıtalar, Afrika ya da Amerika gibi, suyun yukarısında görülen büyük kara parçalarıdır. İnanılmaz ama gerçek: Kıtalar her yıl birkaç santimetre hareket eder!

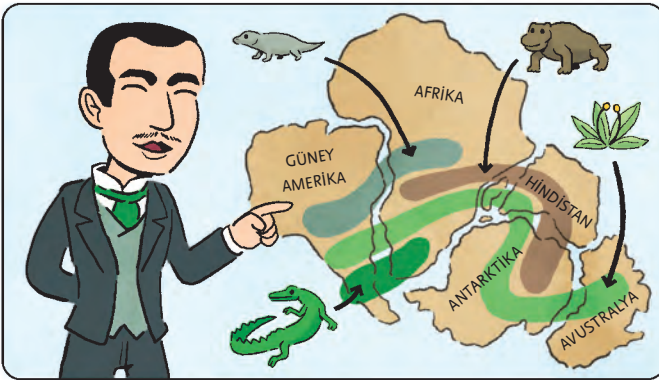
Her şey 16. yüzyılda, Keşifler Çağı döneminde denizcilerin dünyanın ilk haritalarını çizmeleriyle başladı.

Çok geçmeden, bazı kâşifler Afrika ile Güney Amerika'nın sanki bir yapbozun parçaları gibi iç içe geçtiklerini fark etti...

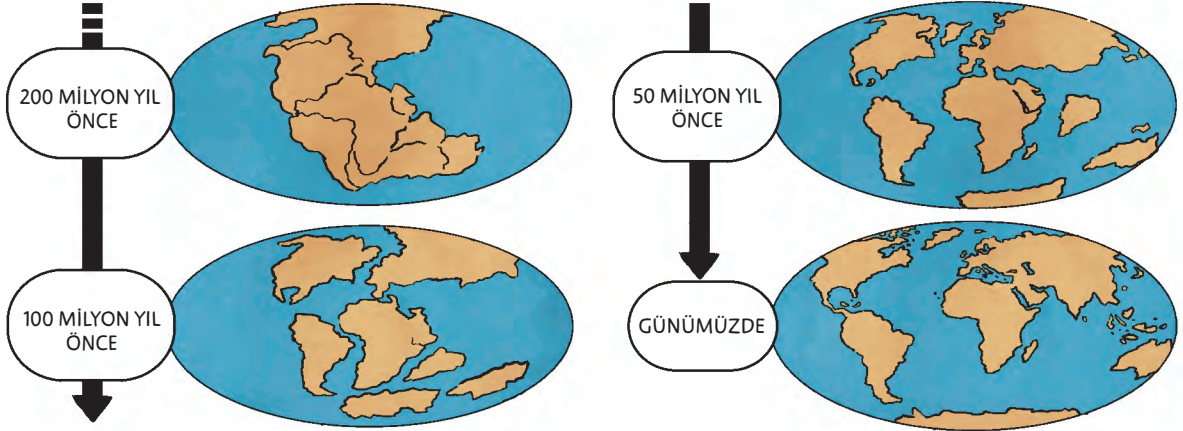
Bazı bilginler kıtaların hareket edebileceğini düşünürken, diğerleri bunu saçmalık olarak gördü ve bu düşünce zamanla unutulup gitti.

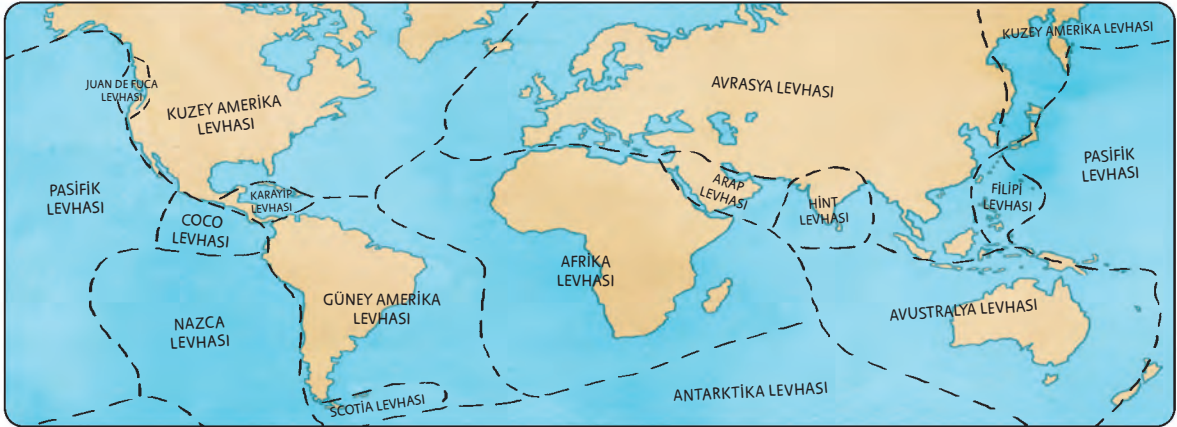
1912'de Alfred Wegener heyecan verici bir delil ortaya koydu: Atlas Okyanusu'nun her iki tarafında aynı fosillere sahip aynı kayalar bulunuyordu!

Wegener 200 milyon yıl önce, Panthalassa adlı tek bir okyanusun çevrelediği devasa Pangea kıtasından başka bir şeyin bulunmadığını ileri sürdü.

Bugün Dünya'nın tarihini daha iyi biliyoruz: Bakın zaman içinde nasıl değişmiş!

Yerkabuğu, magma mantosu üzerinde yüzen ince bir katman meydana getirir. Ancak bu katman çatlaklardan oluşur ve parçalara ayrılmıştır, bunlara yeryüzü levhaları ya da "tektonik levhalar" denir... Bunların en büyüğü olan Pasifik levhası aynı zamanda en hızlıdır, yılda 10 cm hareket eder.

+ 50 MİLYON YIL SONRASI

Geleceği öngörebiliriz. 50 milyon yıl sonra muhtemelen Akdeniz yok olacak çünkü Afrika ile Avrupa birleşecek...

Ve 250 milyon yıl sonra oluşacak yeni süper kıtaya daha şimdiden bir ad verildi: Pangea proxima!

Soru

YERKABUĞU NELERE BÖLÜNMÜŞTÜR?

- A.** Farklı büyüklükte levhalara.
- B.** Birbirinin aynı levhalara.
- C.** Ülkelerin sayısı kadar levhaya.